

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
туристичного бізнесу та країнознавства
к.і.н., доц. Парфіненко А.Ю.
Протокол № 1 від 28 серпня 2019 року

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС

дисципліни

«Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень»

рівень вищої освіти Другий (магістерський)
галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
(шифр і назва)
спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
(шифр і назва)
освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії:
європейстика», «Міжнародні відносини та регіональні
студії: сходознавство»
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни обов'язкова
(обов'язкова/ за вибором)
факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Розроблено: СИЧОВА ВІКТОРІЯ ВІКТОРІВНА,
доктор наук з державного управління, професор,

2019/ 2020 навчальний рік

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п	інд	ср		л	п	інд	ср
Розділ 1. Теоретичні засади формування зовнішньополітичної стратегії держави та прийняття зовнішньополітичних рішень										
Тема 1. Державне управління у сфері зовнішньої політики	6	2	2		2	-	-	-	-	-
Тема 2. Національні інтереси у здійсненні зовнішньої політики держави	6	2	2		2					
Тема 3. Аналіз зовнішньої політики. Зовнішня політика як процес прийняття рішень	6	2	2		2					
Тема 4. Аналітичне забезпечення державного управління у сфері зовнішньої політики	6	2	2		2					
Тема 5. Теоретичні підходи дослідження прийняття зовнішньополітичних рішень	6	2	2		2	-	-	-	-	-
Тема 6. Механізм та процес прийняття зовнішньополітичних рішень	6	2	2		2					
Тема 7. Рівні та моделі прийняття зовнішньополітичних рішень	6	2	2		2	-	-	-	-	-
Разом за розділом 1.	42	14	14		14	-	-	-	-	-
Розділ 2. Механізми прийняття державно-управлінських рішень у зовнішній політиці України										
Тема 8. Організаційно-правовий механізм державного управління у сфері зовнішньої політики України	6	2	2		2					
Тема 9. Механізми імплементації зовнішньополітичних рішень в державному управлінні	6	2	2		2	-	-	-	-	-
Тема 10. Державне управління забезпеченням національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері	8	2	2		4	-	-	-	-	-
Тема 11. Особливості стратегічного партнерства у зовнішньополітичній практиці України	6	2	2		2	-	-	-	-	-
Тема 12. Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у	6	2	2		2	-	-	-	-	-

міжрегіональному співробітництві в умовах глобалізації										
Тема 13. Вплив міжнародних неурядових організацій та експертно-аналітичних структур на прийняття зовнішньополітичних рішень	6	2	2		2					
Тема 14. Напрями реформування системи прийняття зовнішньополітичних рішень і дипломатичної служби України	10	4	4		2	-	-	-	-	-
Разом за розділом 2	48	16	16		16	-	-	-	-	-
Курсова робота				30						
Усього годин	120	30	30	30	30					

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

Аудиторні заняття
теми семінарських та практичних занять
з дисципліни
«Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень»

рівень вищої освіти Другий (магістерський)
галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
(шифр і назва)
спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
(шифр і назва)
освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії:
європеїстика», «Міжнародні відносини та регіональні
студії: сходознавство»
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни обов'язкова
(обов'язкова/ за вибором)
факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Розроблено: СИЧОВА ВІКТОРІЯ ВІКТОРІВНА,
доктор наук з державного управління, професор,

2019/ 2020 навчальний рік

Семінар 1. Державне управління у сфері зовнішньої політики

Питання для обговорення

1. Державне управління як системне суспільне явище.
2. Відмінності державного управління від управління комерційними структурами.
3. Функції державного управління. Державне управління у сфері зовнішньополітичної діяльності
4. Суб'єкти державного управління у сфері зовнішньої політики, їх особливості.
5. Європейський досвід державного управління міжнародними зв'язками регіонів: політико-правовий аспект.

Теми рефератів

1. Управління закордонними справами як напрямок державного управління.
2. Співвідношення зовнішньої і внутрішньої політики держави.
3. Роль ідеології у формуванні основних засад зовнішньої політики держави: «Ізоляціонізм», «Солідаризм», «Ліберальний інтернаціоналізм», «Філософія виживання (Дипломатія виживання)», «Планетаризм».
4. Ресурси держави в зовнішній політиці: політико-дипломатичні, економічні, військові, правові, інформаційні.
5. Дипломатія як інструмент здійснення зовнішньої політики.
6. Організаційні можливості відповідних структур державного апарату при виборі альтернативних засобів досягнення зовнішньополітичних цілей.

Література:

1. Бондаренко К.В. Особливості державного управління закордонними справами / К.В. Бондаренко // Право і суспільство. – 2014. - № 5. – С. 63 – 67. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2014_5_14
2. Власов В. Європейський досвід державного управління міжнародними зв'язками регіонів / В. Власов // Державне управління та місцеве самоврядування : Зб. наук. пр. – 2011. – Вип. 4(11). – Режим доступу : [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04\(11\)/11vvgppa.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04(11)/11vvgppa.pdf)
3. Власов В. Європейський досвід реалізації політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів: політико–правовий аналіз / В. Власов // Гілея : наук.вісн. – 2015. – Вип 94. – С. 342-346
4. Одінцова Г.С. Теорія та історія державного управління : навч. посіб. / Г.С. Одінцова, В.Б. Дзюнзюк, Н.М. Мельтюхова та ін. – К. : Видав. дім «Професіонал», 2008. – 288 с.

Семінар 2. Національні інтереси у здійсненні зовнішньої політики держави

Питання для обговорення

1. «Державний суверенітет» та «державні інтереси».
2. Національні інтереси: класифікація, структура, побудова ієрархії.
3. Національна безпека: основні поняття та категорії, види, складові.

4. Поняття “небезпека”, “загроза”, “виклик” та “ризик” національній безпеці.
5. Стратегії національної безпеки.

Теми рефератів

1. Національні інтереси – визначальний елемент дипломатичної діяльності.
2. Структура національних цінностей України та їх взаємозв’язок з національними інтересами і цілями.
3. Головні чинники формування національних інтересів України.
4. Національна ідентичність як невід’ємний елемент національного інтересу.
5. Існуючі підходи до розробки стратегій з питань забезпечення національної безпеки.
6. Основоположні принципи міжнародної політики: баланс інтересів, баланс сил.
7. Досвід країн щодо стратегічного планування забезпечення національної безпеки.
8. Феномен небезпеки: природа, сутність.
9. Сучасні уявлення про безпеку
10. Проблема зміцнення міжнародної безпеки як домінанта сучасного світового політичного процесу.
11. Зовнішньополітичні інтереси держави у політичній, правовій, економічній, соціально-культурній й інших сферах.

Література

1. Зленко А. Зовнішньополітична стратегія і дипломатія України : підруч. / за ред. В.А. Манжоли / А. Зленко. – К.: Видав.-поліграф. центр "Київський університет", 2008. – 379 с.
2. Ілюк Т.В. Проблеми національної безпеки в контексті гібридної війни: гуманітарний аспект російської агресії [Електронний ресурс] / Т.В. Ілюк. – Режим доступу : http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2018/10/blog-post_18.html
3. Інтереси державні / Ковбасюк Ю.В., Ткачук Р.Л. // Енциклопедія державного управління [Текст] : у 8 т. / наук.-ред. Кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.]. Національна академія державного управління при Президентові України. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 1 : Теорія державного управління / наук.-ред. Кол. : В. М. Князєв (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) [та ін.]. – 2011. – С. 269 – 270.
4. Інтереси національні / Ковбасюк Ю.В., Ситник Г.П. // Енциклопедія державного управління [Текст] : у 8 т. / наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.]. Національна академія державного управління при Президентові України. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 1 : Теорія державного управління / наук.-ред. кол. : В. М. Князєв (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) [та ін.]. – 2011. – С. 270-271.
5. Конституція України: [Електронний ресурс] : Із змінами, внесеними згідно із Законами ... № 742-VII від 21.02.2014 № 1401-VIII від 02.06.2016 – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

6. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики [Електронний ресурс] : Закон України – режим доступу – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> 2.
7. Про національну безпеку України [Електронний ресурс]: Закон України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
8. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) : підруч. / Г.П. Ситник. – К.: НАДУ, 2012. – 544 с. – Режим доступу : ktpu.kpi.ua/wp-content/.../Derzhavne-upravlinnya-u-sferi-natsionalnoyi-bezpeki.pdf
9. Українська дипломатична енциклопедія : У 2-х т. / Редкол.: Л.В. Губерський (голова) та ін. – К. : Знання України, 2004. – Т. 1.
10. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України : підруч. /Л.Д. Чекаленко. – К. : LAT і К, 2015. – 478
11. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського : Сайт. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/554>

Семінар 3. Аналіз зовнішньої політики. Зовнішня політика як процес прийняття рішень

Питання для обговорення

1. Політичний аналіз: як «public policy analysis» і як «politic alanalysis». Аналіз зовнішньої політики (Foreign Policy Analysis, FPA).
2. Теоретичний рівень політичного аналізу.
3. Прикладний рівень політичного аналізу. Порівняльні дослідження ЗП (comparative foreign policy).
4. Методи аналізу зовнішньої політики:
 - a. Соціально-гуманітарні методи в аналізі зовнішньої політики.
 - b. Експлікативні методи: контент-аналіз, івент-аналіз, когнітивне картування, метод індикаторів та статистичні методи.
 - c. Конструктивні методи: експеримент, системний метод, математичне моделювання.
 - d. Прогнозні методи: метод Дельфі, побудова сценаріїв, «мозкового штурму».
 - e. Методи мережевого аналізу при прийнятті політичних рішень в міжнародних відносинах.

Теми повідомлень:

1. Динамічний вимір системного аналізу зовнішньої політики.
2. Зовнішньополітична доктрина як теоретико-методологічний рівень зовнішньої політики держави.
3. Еволюція зовнішньополітичних доктрин.
4. Зовнішньополітична тактика держави.
5. Зовнішня політика в суспільствах перехідного періоду.

Література:

1. Жовква І.І. Процес прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні : навч.-метод. посіб. / І.І. Жовква. – К. : Дипломатична академія України при МЗС України, 2013. – 104 с.

2. Зовнішня політика України – 2012: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети / За ред. Г. М. Перепелиці. – К.: ВД «Стилос», 2013. – 304 с.
3. Колобов О. А. Процесс принятия внешнеполитических решений: исторический опыт США, государства Израиль и стран Западной Европы / О. А. Колобов, А.А. Корнилов, А.С. Макарычев, А. А. Сергунин. – Нижний Новгород, 1992.
4. Мацях М. Наукові дослідження у сфері прийняття рішень у сфері зовнішньої політики [Електронний ресурс] /М. Мацях. – Режим доступу : <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/intrel/article/view/2353/2409>
5. Панченко Ж.О. Теорія прийняття політичних рішень у міжнародних відносинах: основні методологічні підходи та концептуальні моделі / Ж.О. Панченко. – Режим доступу : <http://vmv.kyvu.edu.ua/v/p07/panchenko.pdf>

Семінар 4. Аналітичне забезпечення державного управління у сфері зовнішньої політики

Питання для обговорення

1. Інформаційне-аналітичне забезпечення: сутність, мета, завдання, основні види документів.
2. Структурний механізм державного управління у сфері зовнішньої політики (Міністерства закордонних справ, дипломатичних представництв), функції. Суб'єкти та об'єкти стратегічного аналізу.
3. Паспорт загрози національній безпеці: призначення, структура.
4. Основні напрями в області політичного аналізу міжнародних відносин.

Теми доповідей

1. Концептуальні основи державно-управлінської аналітики у сфері зовнішньої політики
2. Підготовка аналітичних і прогнозних матеріалів із актуальних проблем стану й розвитку управлінського об'єкта.
3. Розробка ситуаційних моделей вирішення перспективних проблем.
4. Оперативне одержання оптимального обсягу інформації в непередбачених і надзвичайних ситуаціях.
5. Інформаційно-технологічний і кадровий аспекти аналітики. Класифікація основних різновидів аналітики.
6. Поняття зовнішньополітичного механізму. Стратегічний аналіз і прогнозування зовнішньополітичних процесів.
7. Зовнішньополітичний аналіз в структурі органів управління.
8. Аналітичні центри: «фабрики думки».
9. Роль «акторів поза суверенітетом» у реалізації зовнішньополітичного курсу держави.

Література

12. Бакуменко В. Д. Державно-управлінські рішення : навч. посіб. / В.Д. Бакуменко. – К. : ВПЦ АМУ, 2012. – 344 с.
13. Демин Ю. Г. Статус дипломатических представительств и их персонала / Ю. Г. Демин. – М.: Международные отношения, 1995.

14. Жовква І.І. Процес прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні : навч.-метод. посіб. / І.І. Жовква. – К. : Дипломатична академія України при МЗС України, 2013. – 104 с.
15. Зленко А. Зовнішньополітична стратегія і дипломатія України : підруч. / за ред. В.А. Манжоли / А. Зленко. – К.: Видав.-поліграф. центр "Київський університет", 2008. – 379 с.
16. Міжнародні організації : навч. посіб. / За ред. Козака Ю.Г., Ковалевського В.В., Логвінової Н.С. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 223 с.
17. Положення про Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс] : Затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 р. № 281 . – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-%D0%BF>
18. Про національну безпеку України [Електронний ресурс]: Закон України. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T182469.html
19. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України // Відомості Верховної Ради України – 1998 – № 35 – ст. 237.
20. Про Службу зовнішньої розвідки України : Закон України // Відомості Верховної Ради України – 2006 – № 8 – ст. 94.
21. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) : підруч. / Г.П. Ситник. – К.: НАДУ, 2012. – 544 с. – Режим доступу : ktpu.kpi.ua/wp-content/.../Derzhavne-upravlinnya-u-sferi-natsionalnoyi-bezpeki.pdf
22. Стецюк Н. М. Аналіз та прогнозування зовнішньої політики. Навч.-метод. посіб. для підготовки фахівців напряму 0302 “Міжнародні відносини”, зі спеціальності “Міжнародні відносини” освітньо-кваліфікаційного рівня 7.030201 “Спеціаліст” (денна форма навчання). – Івано-Франківськ, 2013. – 53 с.
23. Українська дипломатична енциклопедія : У 2-х т. / Редкол.: Л.В. Губерський (голова) та ін. – К. : Знання України, 2004.

Семінар 5. Теоретичні підходи дослідження прийняття зовнішньополітичних рішень

Питання для обговорення

1. Зовнішньополітичне рішення: сутність, значення, специфіка у порівнянні з іншими типами управлінських рішень.
2. Суб'єкт прийняття зовнішньополітичних рішень як структурне поєднання державних інституцій на посадових осіб.
3. Структурно-функціональний підхід до прийняття зовнішньополітичних рішень.
4. Теоретичні підходи дослідження прийняття зовнішньополітичних рішень: раціонального вибору, психологічний, інституційний, інтеракціоналістичний, системний.
5. Теорія прийняття зовнішньополітичних рішень: бюрократична теорія, концепції та теорії психологічних досліджень, комп'ютерне моделювання

зовнішньополітичного процесу та процесів прийняття зовнішньополітичних рішень, теорія експертних оцінок.

6. Типологія та класифікація, форми та стратегії прийняття зовнішньополітичних рішень.

Література

1. Бакуменко В. Д. Державно-управлінські рішення: навч. посіб. Київ: ВПЦ АМУ, 2012. 344 с.

2. Бакуменко В.Д. Формування державноуправлінських рішень: проблеми теорії методології, практики: моногр. Київ: Вид-во УАДУ, 2000. 328 с.

3.

4. Катренко А.В., Пасічник В.В. Теорія прийняття рішень. Київ, 2009. 440 с.

5. Киссинджер Г. Дипломатія. Москва: Ладомир, 1999.

6. Колпаков В.М. Теория и практика принятия управленческих решений: учеб. пособ. для студ. вузов / Межрегиональная академия управления персоналом: 2. изд., перераб. и доп. Київ: МАУП, 2004. 504 с

7. Мацях М. Наукові дослідження процесу прийняття рішень у сфері зовнішньої політики держави / М. Мацях // Вісник Львів. Ун-ту. – 2016. – Вип. 26. – С. 89 – 96. – Сер. Міжнар. Відносини

8. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> 2.

9. Про національну безпеку України: Закон України. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T182469.html

10. Сергеев В. С. Теорія прийняття рішень у міжнародних відносинах: сутність та процес становлення / В.С. Сергеев // Вісник Дніпропетровського Університету. – 2016. - № 5. – Сер: Політологія. – С. 4 – 10

11. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): підруч. Київ: НАДУ, 2012. 544 с. URL: ktpu.kpi.ua/wp-content/.../Derzhavne-upravlinnya-u-sferi-natsionalnoyi-bezpeki.pdf

12. Стецюк Н. М. Аналіз та прогнозування зовнішньої політики. Навч.-метод. посіб. для підготовки фахівців напряму 0302 “Міжнародні відносини”, зі спеціальності “Міжнародні відносини” освітньо-кваліфікаційного рівня 7.030201 “Спеціаліст” (денна форма навчання). Івано-Франківськ, 2013. 53 с

Семінар 6. Механізм і процес прийняття зовнішньополітичних рішень

Питання для обговорення

1. Середовище формування зовнішньополітичних рішень. Процес зовнішньополітичної діяльності суб'єктів.

2. Механізм формування зовнішньої політики та прийняття зовнішньополітичних рішень

3. Стадії та етапи прийняття зовнішньополітичних рішень

5. Міжнародна криза та її характерні ознаки. Кризові ситуації та специфіка дій політичних осіб та центрів прийняття політичних рішень. Прийняття зовнішньополітичних рішень в умовах кризи: складність, ризик, невизначеність та багатозначність

Теми повідомлень:

1. Середовище формування зовнішньополітичних рішень.
2. Поля зовнішньополітичних взаємодій суб'єктів.
3. Міжнародні конфлікти: політичні, економічні та ідеологічні, локальні, регіональні та глобальні; двосторонні, багатосторонні та коаліційні.
4. Міжнародна криза та її характерні ознаки.
5. Класифікація криз у концепції Р. Лебова.
6. Тривимірна характеристика криз у концепції С. Германа.
7. Кризові ситуації та специфіка дій політичних осіб та центрів прийняття політичних рішень.
8. Прийняття зовнішньополітичних рішень в умовах кризи: складність, ризик, невизначеність та багатозначність.

Завдання для самостійної роботи

1. Здійсніть порівняльний аналіз повноважень парламентів та урядів провідних країн світу
2. Скласти таблицю з коаліцій у міжнародних відносинах за схемою: параметри часу, учасники, цілі, успішність реалізації
3. Порівняйте сутність об'єктивної і суб'єктивної природи зовнішньої політики.
4. Виділити невійськові фактори сили в арсеналі держави.
5. Доведіть, що переконування у міжнародних відносинах є силовим засобом.

Література:

1. Беззуб'як М. Аналітичний потенціал зовнішньополітичної діяльності [Електронний ресурс] / М. Беззуб'як. – Режим доступу : <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/19876/41-Bezzubyak2.pdf?sequence=1>
2. Власов Г. Зміст і механізми зовнішньої політики сучасної держави [Електронний ресурс] / Г. Власов. – Режим доступу : journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/download/2570/2279
3. Головченко В.І. Прийняття зовнішньополітичних рішень в США: теорія й практика [Електронний ресурс] / В.І. Головченко // Актуальні проблеми міжнар. відносин. – 2013. – Вип. 116 (Ч. І). – С. 15–21. – Режим доступу : journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/download/2012/1775
4. Жовква І.І. Процес прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні : навч.-метод. посіб. / І.І. Жовква. – К. : Дипломатична академія України при МЗС України, 2013. – 104 с.
5. Жовква І.І. Стадії процесу прийняття зовнішньополітичних рішень [Електронний ресурс] / І.І. Жовква // Наук. вісн. Академ. муніцип.упр. Сер. : Управління. – 2013. – Вип. 3. – С. 113–120. Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_upravl_2013_3_17

6. Зовнішня політика України результати 2018 року та перспективи на 2019 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.icps.com.ua/zovnishnya-polityka-ukrayiny-rezultaty-2018-roku-ta-perspektyvy-na-2019-rik/>

7. Капітоненко М. Г. Міжнародні конфлікти. Київ: Либідь, 2009.

8. Максак Г. Експертна дипломатія як складова історії успіху зовнішньої політики [Електронний ресурс] / Г. Максак // Українська призма. URL: http://fes.kiev.ua/n/cms/fileadmin/upload2/prism_diplomacy_maksak_ukr.pdf

9. Одінцова Г.С. Теорія та історія державного управління : навч. посіб. / Г.С. Одінцова, В.Б. Дзюнзюк, Н.М. Мельтюхова та ін. – К. : Видав. дім «Професіонал», 2008. – 288 с.

10. Семенченко А.І. Механізм антикризового стратегічного управління в сфері національної безпеки [Електронний ресурс] / А.І. Семенченко // Реєстрація, зберігання і оброб. даних. — 2008. — Т. 10, № 1. — С. 125-136. — Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/7535/12-Semenchenko.pdf?sequence=1>

11. Українська призма: Зовнішня політика 2017 [Електронний ресурс] : Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. – Київ, 2018. – 232 с. – Режим доступу : http://prismua.org/wp-content/uploads/2018/04/A5-prizma2017_ua_finish.pdf

Семінар 7. Моделі та рівні прийняття зовнішньополітичних рішень

Питання для обговорення

1. Моделі прийняття зовнішньополітичних рішень.
2. Рівні вироблення та прийняття зовнішньополітичних рішень (індивідуальний і бюрократичний).

Завдання для самостійної роботи

1. Охарактеризувати моделі прийняття зовнішньополітичних рішень: модель раціонального вибору; модель обмеженої раціональності; емпірична (інкрементальна) модель; організаційно-бюрократична модель; формальну, змагальну, колегіальну.

2. Назвати та охарактеризувати підходи до розгляду процесу прийняття зовнішньополітичного рішення.

3. Пояснити сутність нормативно-прескриптивного та описово-експлікативного підходів до процесу прийняття зовнішньополітичних рішень.

4. Охарактеризувати рівні вироблення зовнішньополітичних рішень (індивідуальний і бюрократичний). Пояснити переваги та недоліки кожного з них.

5. Охарактеризувати моделі прийняття зовнішньополітичного рішення на прикладах:

- Рішення Д. Трампа про визнання суверенітету Ізраїлю над Голанськими висотами

- Рішення В. Путіна про визнання Республіки Крим суверенною та незалежною державою. Ратифікацію Державною Думою Росії договору про прийняття Криму до складу Росії.

6. Охарактеризувати проблеми співвідношення впливу внутрішніх і зовнішніх чинників на формування зовнішньої політики. Пояснити сутність теорії взаємопроникнення Дж. Розенау

7. Обґрунтуйте, яка модель прийняття рішень була застосована в даному випадку?

21.04.2010 р. у Харкові тодішнім Президентом України В. Януковичем та тодішнім Президентом Російської Федерації (РФ) Д. Медведевим була підписана угода між Україною та РФ (відома, як Харківський пакт, Угода Януковича—Медведева, Харківські угоди). Згідно з нею термін перебування Чорноморського флоту РФ у Севастополі продовжено з 2017 р. до 2042 р. з автоматичним продовженням на 5 років, якщо будь-яка сторона не висловить заперечення, та встановлена орендна плата. Як зазначено в самій угоді, термін перебування флоту збільшено в обмін на здешевлення для України російського газу шляхом застосування знижки у вигляді анулювання митних зборів. Угода була ратифікована Верховною Радою України та Державною думою РФ 27.04.2010 р.

О. Палій, експерт Інституту зовнішньої політики Дипломатичної академії при МЗС України, так оцінив цю Угоду: «Очевидним є той, факт, що ці угоди підривають суверенітет України». Л. Кравчук, перший президент України: «Договір, який підписав Янукович у Харкові, не відповідає Конституції України».

Література:

1. Головченко В.І. Прийняття зовнішньополітичних рішень в США: теорія й практика [Електронний ресурс] / В.І. Головченко // Актуальні проблеми міжнар. відносин. – 2013. – Вип. 116 (Ч. І). – С. 15–21. – Режим доступу : journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/download/2012/1775
2. Жовква І.І. Процес прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні : навч.-метод. посіб. / І.І. Жовква. – К. : Дипломатична академія України при МЗС України, 2013. – 104 с.
3. Жовква І.І. Прийняття зовнішньополітичних рішень як наука / І.І. Жовква // Актуальні проблеми міжнар. відносин. – 2012. – Вип. 111 (Ч. І). – С. 37–42.
4. Мацях М. Наукові дослідження процесу прийняття рішень у сфері зовнішньої політики держави / М. Мацях // Вісник Львів. Ун-ту. – 2016. – Вип. 26. – С. 89 – 96. – Сер. Міжнар. відносини
5. Сергєєв В. С. Теорія прийняття рішень у міжнародних відносинах: сутність та процес становлення / В.С. Сергєєв // Вісник Дніпропетровського Університету. – 2016. - № 5. – Сер: Політологія. – С. 4 - 10

Семінар 8. Організаційно-правовий механізм державного управління у сфері зовнішньої політики України

Питання для обговорення

1. Організаційно-правовий механізм державного управління у сфері зовнішньої політики України: сутність, визначення.

2. Суб'єкти державного управління у сфері закордонних справ.

3. Нормативно-правове забезпечення державного управління у сфері зовнішньої політики України

Запитання для самоперевірки:

1. Які органи державного управління/посадові особи є суб'єктами зовнішніх зносин?
2. Які, згідно з Конституцією України, повноваження має Верховна Рада України у сфері зовнішньої політики?
3. Які, згідно з Конституцією України, повноваження має Президент України у сфері зовнішньої політики?
4. Які, згідно з Конституцією України, повноваження має Кабінет Міністрів України у сфері зовнішньої політики?
5. Які, згідно з Положенням про Міністерство закордонних справ України, завдання має МЗС України у сфері зовнішньої політики?
6. Які центральні державні органи зовнішніх зносин, крім МЗС України, за родом своєї діяльності безпосередньо причетні до міждержавних зносин?
7. Що таке дипломатична служба України? Що Ви знаєте про дипломатичні ранги України?
8. Які основні завдання дипломатичного радника центрального органу виконавчої влади?
9. Хто може бути главою дипломатичного представництва України?
10. У якій спосіб призначається посол або посланник?
11. Що таке консульські установи? Хто може бути главою консульської установи? Перелічити функції консула.
12. Які представництва МЗС України на території України Ви знаєте? Їх функції?
13. Назвіть ключові представництва України при міжнародних організаціях.
14. Службу зовнішньої розвідки України
15. Що є правовою основою діяльності Служби зовнішньої розвідки України?
16. Які міжнародні нормативно-правові акти регулюють зовнішньополітичну діяльність України?
17. Перелічити нормативні документи, що регулюють діяльність Міністерства закордонних справ України.

Література:

24. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України із змінами № 2680-VIII від 07.02.2019. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

25. Положення про Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс] : Затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 р. № 281 . – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-%D0%BF>

26. Про дипломатичні ранги України [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/253-15>

27. Про дипломатичну службу [Електронний ресурс] : Закон України 7 червня 2018 року № 2449-VIII. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19>
28. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики [Електронний ресурс] : Закон України – режим доступу – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> 2.
29. Про Кабінет Міністрів України : Закон України // Відомості Верховної Ради – 2014 – № 13 – ст. 222.
30. Про міжнародні договори України : Закон України // Відомості Верховної Ради України – 2004 – № 50 – ст. 540.
31. Про національну безпеку України [Електронний ресурс]: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T182469.html
32. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України [Текст] : Закон України від 05.10.2017 № 2163-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2017. – № 45. – Ст. 403
33. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України // Відомості Верховної Ради України – 1998 – № 35 – ст. 237.
34. Про Службу зовнішньої розвідки України : Закон України // Відомості Верховної Ради України – 2006 – № 8 – ст. 94.
35. Стратегія національної безпеки України [Електронний ресурс] : затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/287/2015#n14>
36. Угода про партнерство і співробітництво між Європейським Союзом та Україною від 16.06.1994 р. – Представництво Європейської Комісії в Україні, 1994.
37. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони 27 червня 2014 р. - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

Семінар 9. Механізми імплементації зовнішньополітичних рішень у державному управлінні

Питання для обговорення

1. Імплементація: сутність, визначення
2. Механізми імплементації зовнішньополітичних рішень в Україні.
3. Імплементація Угоди про Асоціацію України та Європейського Союзу

Питання для самоперевірки

1. Що таке імплементація норм міжнародного законодавства?
2. Поясніть, у чому різниця моделей імплементації зовнішньополітичних рішень (за П.Сабат'єром та Д. Мазменіаном) «зверху донизу» та «знизу догори»
3. Які механізми імплементації політичних рішень у сфері зовнішньої політики у державне управління на рівні Президента України, Верховної Ради

України, Кабінету міністрів України, Ради національної безпеки і оборони України (форми реалізації, засоби політичної діяльності) Ви знаєте?

4. Розкрийте, у чому сутність правової, інституційної, адміністративної, організаційної та процесуальної форм імплементації (реалізації) політичних рішень у сфері зовнішньої політики у державне управління на рівні Президента України.

5. Розкрийте, у чому сутність правової, інституційної, організаційно-правової, організаційної та процесуальної форм імплементації (реалізації) політичних рішень у сфері зовнішньої політики у державне управління на рівні Верховної Ради України.

6. Розкрийте, у чому сутність правової, інституційної, адміністративної, організаційної, організаційно-правової форм імплементації (реалізації) політичних рішень у сфері зовнішньої політики у державне управління на рівні Кабінету Міністрів України.

7. Розкрийте, у чому сутність правової, організаційної, процесуальної форм імплементації (реалізації) політичних рішень у сфері зовнішньої політики у державне управління на рівні РНБО.

8. Назвіть засоби політичної діяльності Президента України як складову механізму імплементації політичних рішень у сфері зовнішньої політики у державне управління.

9. Назвіть засоби політичної діяльності Верховної Ради України як складову механізму імплементації політичних рішень у сфері зовнішньої політики у державне управління.

10. Назвіть засоби політичної діяльності Кабінету Міністрів України як складову механізму імплементації політичних рішень у сфері зовнішньої політики у державне управління.

11. Назвіть засоби політичної діяльності РНБО України як складову механізму імплементації політичних рішень у сфері зовнішньої політики у державне управління.

12. Як імплементується Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом?

13. Які функції виконує Рада асоціації та впорядкування діяльності двосторонніх органів асоціації, Урядовий офіс з питань європейської інтеграції, заступники міністрів з питань європейської інтеграції, Комітету асоціації та його двох підкомітетів (Підкомітету з питань свободи, безпеки та юстиції та Підкомітету з питань економіки та інш. галузевого співробітництва)

14. Назвіть соціально-психологічні методи реалізації зовнішньополітичних рішень.

15. Обмеження та проблеми впровадження рішень. Політичні та правові обмеження впровадження рішення.

16. Запропонуйте механізми громадського контролю за впровадженням зовнішньополітичного рішення

Література:

1. Бакуменко В.Д. Механізми імплементації політичних рішень в державному управлінні : моногр. / В.Д. Бакуменко, О.М. Руденко, В.В. Туча. – К. : АМУ, 2015. – 184 с.

2. Бочар І. В Концепція «human security» у Північній Америці [Електронний ресурс] /І.В. Бочар // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право: зб.наук.пр. - № 4 (12). – Режим доступу : <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/4057>
3. Європейський Союз: від ідеї до імплементації : Практикум / упоряд. : М.К. Кеда та ін. : навч.-метод. посіб. – Чернівці : Десна Поліграф, 2017. – 616 с
4. Гнидюк Н. Наближення законодавства України до права ЄС відповідно до Угоди про асоціацію: між правовими зобов'язаннями та аналізом політики? [Електронний ресурс] / Наталія Гнидюк, Святослав Павлюк. – К., 2016. – 41 с. – Режим доступу : <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29067.pdf>
5. Новакова О.В. Аналіз державної політики: навч. посіб. / О.В. Новакова, Н.П. Пашина. – Луганськ : вид-во СЛУ ім. В. Даля, 2013. – 216 с.

Семінар 10. Державне управління забезпеченням національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері

Питання для обговорення

1. Національна безпека України: сутність, складові. Національна безпека України та загрози їй у зовнішньополітичній сфері
2. Система національної безпеки. Система органів державного управління забезпеченням нацбезпеки України
3. Нормативно-правова база державного управління забезпеченням національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері: Закон України «Про національну безпеку України», Стратегія національної безпеки України
4. Пріоритетні напрями удосконалення державно-правових механізмів реалізації політики забезпечення національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері

Питання для самоперевірки

1. У чому сутність національної безпеки України?
2. Назвіть загрози національній безпеці України у зовнішньополітичній сфері.
3. Назвіть органи державного управління та способи їх зв'язків, що утворюють систему державного управління забезпеченням нацбезпеки України.
4. Які нормативно-правові акти утворюють правовий механізм державного управління забезпеченням нацбезпеки України?
5. Що представляє собою «Стратегічний оборонний бюлетень України»?
6. Назвіть пріоритетні напрями удосконалення державно-правових механізмів реалізації політики забезпечення національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері

Завдання для самостійної роботи

1. Зробіть схему, на якій представлена система органів державного управління забезпеченням нацбезпеки України.
2. Підготуйте есе на тему : Структура державного механізму як визначальний чинник механізму прийняття зовнішньополітичних рішень.

3. Суть генерування альтернатив у «широкому» та «вузькому» інтервалах умов та можливостей держави щодо забезпечення національної безпеки
4. Які загрози воєнній безпеці України потребують першочергового реагування з боку вищого керівництва держави?
5. Основні завдання щодо вдосконалення стратегічного планування забезпечення національної безпеки України?
6. Розкрийте динаміку загроз і алгоритм дій органів влади в ієрархічній послідовності загроз: потенційний виклик - реальний виклик.
7. Розкрийте динаміку загроз і алгоритм дій органів влади в ієрархічній послідовності загроз: потенційна загроза - реальна загроза. 6
8. Розкрийте динаміку загроз і алгоритм дій органів влади при реальній небезпеці для реалізації життєво важливих національних інтересів

Література:

1. Артьомов І. Артьомова А. Правові та зовнішньополітичні засади національної безпеки України: актуальні аспекти. - <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/16593>
2. Бжезинський З. Велика шахівниця. Американське панування та його геостратегічні імперативи / З. Бжезинський. - Львів ; Івано-Франківськ : Лілея - НВ, 2000. - 236 с
3. Горбулін В.П. Засади національної безпеки України / В.П. Горбулін, А.Б. Качинський. – К. : Інтертехнологія, 2009. – 272 с.
4. Ілюк Т.В. Проблеми національної безпеки в контексті гібридної війни: гуманітарний аспект російської агресії [Електронний ресурс] / Т.В. Ілюк. – Режим доступу : http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2018/10/blog-post_18.html
5. Про національну безпеку України [Електронний ресурс]: Закон України. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T182469.html
6. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України [Текст] : Закон України від 05.10.2017р. № 2163-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 45. – Ст.403
7. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України // Відомості Верховної Ради України – 1998 – № 35 – ст. 237
8. Річна національна програма співробітництва Україна – НАТО на 2016 рік : затверджено Указом Президента України від 12 лютого 2016 року № 45/2016. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/45/2016>
9. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) [Електронний ресурс]: підруч. / Г.П. Ситник. – К.: НАДУ, 2012. – 544 с. – Режим доступу : ktpu.kpi.ua/wp-content/.../Derzhavne-upravlinnya-u-sferi-natsionalnoyi-bezpeki.pdf
10. Сіцинський А.С. Пріоритетні напрями удосконалення державно-правових механізмів реалізації політики забезпечення національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері [Електронний ресурс] / А.С. Сіцинський, Н.А. Сіцинський // Університетські наукові записки. – 2017. – № 64. – С. 96-115. – Режим доступу : www.unz.km.ua
11. Сіцинський Н.А. Стратегічні пріоритети державного управління забезпечення національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері в умовах військової агресії / Н.А. Сіцинський // Інвестиції: практика та досвід № 19/2015. – С. 93-96.

12. Стратегія національної безпеки України : затверджено Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015

Семінар 11. Особливості стратегічного партнерства у зовнішньополітичній практиці України

Питання для обговорення

1. «Стратегічне партнерство», «важливе партнерство», «пріоритетне партнерство»: сутність, визначення.
2. Моделі стратегічного партнерства
3. Розвиток /етапи стратегічного партнерства в зовнішній політиці України
4. Стратегічне партнерство у двосторонній дипломатії України:
 - відносини Україна-США;
 - відносини Україна – Польща
 - відносини Україна – Туреччина
 - відносини Україна – Німеччина
5. Стратегічне партнерство у відносинах України з міжнародними організаціями

Питання для самоперевірки

1. Чи є різниця чи тотожні поняття: «стратегічне партнерство», «важливе партнерство», «пріоритетне партнерство»?
2. Дайте визначення поняттю «стратегічне партнерство».
3. Яка дипломатична практика у КНР щодо стратегічного партнерства?
4. Які моделі стратегічного партнерства Ви знаєте? У чому їхня сутність?
5. Охарактеризуйте етапи розвитку стратегічного партнерства в зовнішній політиці України
6. Які категорії груп-стратегічних партнерів для України можна виділити?
7. Охарактеризуйте відносини із США у двосторонній дипломатії України
8. Охарактеризуйте відносини із Туреччиною у двосторонній дипломатії України
9. Охарактеризуйте відносини із Польщею у двосторонній дипломатії України
10. Охарактеризуйте відносини із Німеччиною у двосторонній дипломатії України
11. Доведіть, що між Україною та міжнародними організаціями (НАТО, ЄС) існують відносини стратегічного партнерства.
12. Проаналізуйте розвиток та еволюцію співпраці Україна-НАТО;
13. Детально ознайомитися з документною базою, що регламентує співпрацю України з НАТО, та визначити її найважливіші моменти.
14. Запропонуйте напрями подолання обмеженості можливостей України брати участь у формуванні європейської системи безпеки і оборони.

Завдання для самостійної роботи

1. . Які особливості зниження невизначеності, що є наслідком відсутності достовірних даних?

2. Проаналізувати розвиток та еволюцію співпраці Україна-НАТО;
3. Детально ознайомитися з документною базою, що регламентує співпрацю України з НАТО, та визначити її найважливіші моменти.
4. Спрогнозувати, за яких умов можливе відновлення розширеного діалогу України з НАТО.
5. Запропонувати напрями подолання обмеженості можливостей України брати участь у формуванні європейської системи безпеки і оборони

Література:

1. Борисова О.В. Зовнішня політика України : навч. посіб. / О.В. Борисова. – Луганськ : Видавництво ДЗ "Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка", 2010 . – 319 с.
2. Герасимчук В.Г. Стратегічне партнерство: принципи, інструментарій, ефективність [Електронний ресурс] /В.Г. Герасимчук. – Режим доступу : economy.kpi.ua/files/files/10_kpi_2014.doc
3. Жовква І.І. Інструмент стратегічного партнерства в зовнішній політиці України / І. І. Жовква // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2007. – Вип.13:Зовнішня політика і дипломатія: історичний та сучасний вимір. – С. 79-89. – Режим доступу : irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?...2...
4. Жовква І.І. Моделі стратегічного партнерства / І.І. Жовква // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – № 41, част. II. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин, 2003. – С. 32–38.
5. Жовква І.І. Стратегічне партнерство України. Теорія і практика [Текст] / І.І. Жовква. – К. : Євроатлантикінформ, 2006. – 156 с. – (Формування і реалізація державної політики управління процесами європейської та євроатлантичної інтеграції України).
6. Зленко А. Зовнішньополітична стратегія і дипломатія України : підруч. / за ред. В.А. Манжолі / А. Зленко. – К. : Видав.-поліграф. центр "Київський університет", 2008. – 379 с.
7. Міжнародні організації : навч. посіб. / За ред. В. М. Матвієнко. – К.: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2005.
8. Міжнародні організації : навч. посіб. / За ред. Козака Ю.Г., Ковалевського В.В., Логвінової Н.С. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 223 с.
9. Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс] : Офіційний сайт – Режим доступу : <https://mfa.gov.ua/ua>
10. Про міжнародні договори України : Закон України // Відомості Верховної Ради України –2004 – № 50 – ст. 540
11. Урядовий портал [Електронний ресурс] : Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua>
12. Циганкова Т.М. Міжнародні організації : навч. посіб. / Т.М. Циганкова, Т.Ф. Гордєєва : 2е вид., перероб. і доп. - К., 2001
13. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України : підруч. /Л.Д. Чекаленко. – К. : LAT і К, 2015 . – 478 с.

Семінар 12. Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у міжрегіональному співробітництві в умовах глобалізації

Питання для обговорення

1. Поняття «регіон». Підходи до визначення поняття «регіон».
2. Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у Харківській області.
3. Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у міжрегіональному співробітництві в Харківській області, м. Харкові.
4. Європейський Союз (ЄС), НАТО, Співдружність незалежних держав: регіон впливу, мета створення, завдання, склад учасників.
5. Міста, мега-міста, «глобальні міста» як міжнародні актори.
6. Глобалізація. Трансконтинентальні або міжрегіональні мережі активності як основна риса глобалізації

Завдання для самоперевірки

1. Перелічити суб'єктів прийняття зовнішньополітичних рішень у Харківській області
2. Які Ви знаєте суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у міжрегіональному співробітництві в Харківській області?
3. Які міжнародні правові акти були імплементовані у Стратегії розвитку Харкова та Харківської області до 2020 р.
4. Що таке глобалізація?
5. Що таке трансконтинентальні або міжрегіональні мережі активності?
6. Поясніть, що таке делегування функцій держави міжнародним та наддержавним організаціям
7. Мета створення, завдання, регіон впливу Європейського Союзу (ЄС)? Умови інтеграції?
8. НАТО: регіон впливу, мета створення, завдання, склад учасників.
9. Співдружність незалежних держав: регіон впливу, мета створення, завдання, склад учасників.
10. Поясніть вплив регіональних міжнародних організацій на прийняття державами зовнішньополітичних рішень.

Завдання для самостійної роботи

1. На підставі Положення про Департамент економіки та міжнародних відносин ХОДА зробіть схему імплементації (реалізації) зовнішньополітичних рішень на рівні регіону.
2. З'ясуйте роль акторів «поза суверенітетом» у реалізації зовнішньополітичного курсу держави на регіональному рівні
3. З'ясуйте та обґрунтуйте, які суб'єкти сьогодні залучаються для здійснення психологічного тиску на керівництво держави при прийнятті стратегічних рішень?
4. Розкрийте динаміку загроз і алгоритм дій органів регіональної влади при реальній небезпеці для реалізації життєво важливих національних інтересів.
5. На основі аналізу документів (Стратегій розвитку) охарактеризуйте зовнішньоторгівельний оборот Харківської області, м. Харкова.

6. Чи можна вважати Харків, Київ мега-містами? Аргументуйте.

Література:

1. Беззуб'як М. Аналітичний потенціал зовнішньополітичної діяльності [Електронний ресурс] / М. Беззуб'як. – Режим доступу : <http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/19876/41-Bezzubyak2.pdf?sequence=1>
2. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (2004–2007) / Авт. кол.: С. В. Віднянський, О. М. Горенко, А. Ю. Мартинов (відп. ред.), В. В. Піскіжова. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2014. – 394 с. – Режим доступу : <http://resource.history.org.ua/item/0013653>
3. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (2014–2016). Авторський колектив: С.В. Віднянський, О.М. Горенко, А.Ю. Мартинов (відповідальний редактор), В.В. Піскіжова (відповідальний секретар), Г.О. Харлан. – К.: Інститут історії України НАН України, 2017. – 319 с. – Режим доступу : <http://resource.history.org.ua/item/0013653>.
4. Положення про Департамент економіки та міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс] : Затверджене Розпорядження голови Харківської обласної державної адміністрації від 17.05.2018 р. № 332. – Режим доступу : <https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/431/43034/files/180517-01-11-zagal-332-rozp.pdf>
5. Пасічний Р. Неурядові релігійні (католицькі) організації та їх вплив на міжнародні політичні процеси [Електронний ресурс] / Роман Пасічний// Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2013. – Вип. 25. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/21123/1/25-141-146.pdf>
6. Стратегія розвитку Харківської області до 2020 р. [Електронний ресурс] : затверджена 05.03.2015 р. – Режим доступу : https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/431/43045/files/new-563_SRR2020.pdf
7. Стратегія розвитку міста Харкова до 2020 року : Ухвалена рішенням 10 сесії Харківської міської ради 7 скликання від 21.12.2016. – Режим доступу : <http://www.city.kharkov.ua/assets/files/docs/zakon/strategy2411.pdf>
8. Тульчинська С.О. Підходи до визначення поняття «регіон» в сучасних умовах [Електронний ресурс] : / С.О.Тульчинська // Ефективна економіка. – 2012. – № 6. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1201>
9. Хаустова М.Г. Феномен глобалізації та плюралізм її інтерпретації / М.Г. Хаустова // ФП. – 2013. – № 4. – Режим доступу : <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/6291/1/xaustova.pdf>

Семінар 13. Вплив міжнародних неурядових організацій та експертно-аналітичних структур на прийняття зовнішньополітичних рішень

Питання для обговорення

1. Роль міжнародних неурядових організацій та експертно-аналітичних структур у прийнятті зовнішньополітичних рішень
2. Експертна дипломатія як складова історії успіху зовнішньої політики.
3. Міжнародні організації і суверенітет держави.

Питання для самоперевірки

1. Які впливові міжнародні організації, що здійснюють вплив на прийняття зовнішньополітичних рішень Ви знаєте?
2. Які міжнародні неурядові організації здійснюють вплив на прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні?
3. Що таке експертна дипломатія? Хто може бути експертом у сфері прийняття зовнішньополітичних рішень?
4. Які експертно-аналітичні структури у прийнятті зовнішньополітичних рішень Ви знаєте?
5. Які експертно-аналітичні структури в Україні здійснюють вплив на прийняття зовнішньополітичних рішень?
6. Що таке добровільне та примусове обмеження суверенітету держави?
7. Наведіть приклади добровільного / примусового обмеження суверенітету держави міжнародними організаціями.
8. З'ясуйте роль акторів «поза суверенітетом» у реалізації зовнішньополітичного курсу держави на регіональному рівні.
9. Які функції Європейського Союзу надавалися згідно з Маастрихтським договором?
10. Визначити етапи поглиблення економічної інтеграції, що пройшов Європейський Союз?
11. У чому полягає проблема співвідношення національного суверенітету й наднаціонального управління в ЄС?

Завдання для самостійної роботи

1. Доведіть, у чому виявляється економічний ефект від інтеграції країн ЄС.
2. З'ясуйте та обґрунтуйте, які суб'єкти сьогодні залучаються для здійснення психологічного тиску на керівництво держави при прийнятті стратегічних рішень?
3. *Написати есе на тему: «Роль акторів «поза суверенітетом» у реалізації зовнішньополітичного курсу держави*

Література:

1. Максак Г. Експертна дипломатія як складова історії успіху зовнішньої політики. – Сер. : Українська призма. – 21 с.
2. Міжнародні організації : навч. посіб. / За ред. Козака Ю.Г., Ковалевського В.В., Логвінової Н.С. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 223 с.
3. Міжнародні організації : навч. посіб. / За ред. В. М. Матвієнко. – К.: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2005.
4. Новакова О.В. Аналіз державної політики : навч. посіб. / О.В. Новакова, Н.П. Пашина. – Луганськ, 2013. – Тема 16.

5. Обрінська О.К. Неурядові організації у зовнішньополітичному механізмі США : автореф. дис....к.політ.н. за спец. 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку. – Сімферополь, 2009. – 21 с.

6. Пасічний Р. Неурядові релігійні (католицькі) організації та їх вплив на міжнародні політичні процеси [Електронний ресурс] / Роман Пасічний// Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2013. – Вип. 25. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/21123/1/25-141-146.pdf>

7. Чекаленко, Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк; за заг. ред. Л. Д. Чекаленко. — К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 464 с. – Режим доступу : <http://portal.iapm.edu.ua/portal/media/books/fc8e7971-86e1-4de2-b69f-d23eef4d5c41.pdf>

8. Чекаленко Л. Д. Міжнародні організації і суверенітет держави / Л.Д.Чекаленко. — Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/vydanna/panorama/issue.php?s=gpgs0&issue=2005_2

Семінар 14 Напрями реформування системи прийняття зовнішньополітичних рішень і дипломатичної служби України

Питання для обговорення

1. Координація державної політики в сфері європейської та євроатлантичної інтеграції. Проблеми і перспективи членства України в НАТО.
2. Співпраця України з ООН та її спеціалізованими установами.
3. Реформування законодавчої бази у сфері зовнішніх зносин.
4. Структурна перебудова Міністерства закордонних справ як ключової ланки в системі дипломатичної служби. Нова кадрова політика.
5. Перебудова системи міжінституційної взаємодії в системі забезпечення зовнішніх зносин.
6. Перенесення центру прийняття рішень до дипломатів нижчого рівня. Перехід від лінійної системи управління дипломатичною службою до функціональної
7. Запровадження стратегічного планування забезпечення національної безпеки.

Завдання для самостійної роботи

1. Пояснити, які закони та інші засадничі документи, що регламентують діяльність органів влади у сфері зовнішньої політики, потребують оновлення та чому.
2. Запропонуйте зміни в інституційній частині реформи публічного управління у сфері зовнішньополітичних відносин.
3. Пояснити, якої структурної перебудови потребує Міністерство закордонних справ як ключова ланка в системі дипломатичної служби

Література

1. Європейський проект та Україна: монографія / А. В. Єрмолаєв, Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська, О. О. Резнікова [та ін.]. Київ: НІСД, 2012. 192 с.

2. Концепція реформування дипломатичної служби України / Василь Філіпчук. *Зовнішньополітичні акценти*. Спеціальний випуск, Міжнародний центр перспективних досліджень. 14 липня 2015 р. URL: http://www.icps.com.ua/assets/uploads/files/FPI_spesial_test_20150714_ukr_edit_1193.pdf
3. Литвиненко О. В. Спеціальні інформаційні операції та пропагандистські кампанії. URL: <http://www.niss.gov.ua/book/Litv/index.htm> 20.
4. Пашков М. Реалии и перспективы стратегического партнерства. URL: http://razumkov.org.ua/ukr/article.php?news_id=104
5. Положення про Міністерство закордонних справ України: Затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 р. № 281 . URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-%D0%BF>
6. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> 2.
7. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017р. № 2163-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 45. Ст. 403.
8. Про Службу зовнішньої розвідки України: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 8. Ст. 94.
9. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України : підруч. Київ: LAT і К, 2015. 478 с.
10. Ціватий В. Зовнішня політика та дипломатія: майстерність і процес прийняття рішень. *Зовнішні справи*. 2013. № 8. С. 42–43.
11. Седляр Ю.О. Еволюція аналізу зовнішньої політики як наукового напрямку. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2010. Вип. 93 (Ч. II). С. 43–50. URL: <https://studfiles.net/preview/6343761/>
12. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): підруч. Київ: НАДУ, 2012. 544 с.
13. Січінський Н.А. Стратегічні пріоритети державного управління забезпечення національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері в умовах військової агресії. *Інвестиції: практика та досвід*. № 19/2015. С. 93-96.
14. Тараненко Г.Г Сучасні виклики зовнішньої політики України в контексті розвитку системи міжнародної безпеки. *Проблеми міжнародних відносин*. 2018. Вип.14. URL: <http://vmv.kytmu.edu.ua/>
15. Федуняк С. Кінець ілюзорній позаблоковості: зовнішньополітична орієнтація України у контексті Російської агресії. URL: www.bukvisnyk.cv.ua
16. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/ua>
17. Проблеми міжнародних відносин: зб. наук. пр. URL: <http://vmv.kytmu.edu.ua/>

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

Самостійна робота

«Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень»

рівень вищої освіти Другий (магістерський)
галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
(шифр і назва)
спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
(шифр і назва)
освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії:
європеїстика», «Міжнародні відносини та регіональні
студії: сходознавство»
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни обов'язкова
(обов'язкова/ за вибором)
факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Розроблено: СИЧОВА ВІКТОРІЯ ВІКТОРІВНА,
доктор наук з державного управління, професор,

2019/ 2020 навчальний рік

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
	Теоретичні засади формування зовнішньополітичної стратегії держави та прийняття зовнішньополітичних рішень	Денна форма
1	1. З'ясуйте, які існують проблеми класифікації чинників, що впливають на зовнішню політику? 2. Проаналізувати проблему дефіциту засобів впливу і зовнішнього потенціалу держави	2
2	1. Користуючись довідковою літературою підготувати глосарій основних понять та категорій аналізу зовнішньої політики 2. Дайте визначення поняттям: “стратегічний аналіз”, “ієрархічні процеси”, “динамічні системи” 3. Обґрунтуйте прикладний характер аналізу зовнішньої політики	2
3	1. Здійснити кореляцію поняття державних та національних інтересів у зовнішній політиці 2. Сформулювати основні погляди на концепцію «нації» та «національного інтересу». 3. Підготуйте есе на тему: Значення зовнішньополітичного прогнозування для національної безпеки держави 4. Визначити причини поєднання спрямовуючих та обмежуючих чинників у зовнішньополітичній доктрині.	2
4	1. Охарактеризувати етапи формування „фабрик думки”. 2. Проаналізувати класифікації „фабрик думки” та вплив дослідницьких наукових центрів на прийняття зовнішньополітичних рішень. 3. Написати есе на тему: «Роль акторів «поза суверенітетом» у реалізації зовнішньополітичного курсу держави	2
5	Сутність структурно-функціонального підходу до прийняття зовнішньополітичних рішень	2
6	1. Здійсніть порівняльний аналіз повноважень парламентів та урядів провідних країн світу 2. Скласти таблицю з коаліцій у міжнародних відносинах за схемою: параметри часу, учасники, цілі, успішність реалізації 3. Порівняйте сутність об'єктивної і суб'єктивної природи зовнішньої політики	2
7	1. Назвати та охарактеризувати підходи до розгляду процесу прийняття зовнішньополітичного рішення. 2. Пояснити сутність нормативно-прескриптивного та дескриптивно-експлікативного підходів до процесу прийняття зовнішньополітичних рішень. 3. Охарактеризувати рівні вироблення зовнішньополітичних рішень (індивідуальний і бюрократичний). Пояснити переваги та недоліки кожного з них. 4. Охарактеризувати моделі прийняття зовнішньополітичного рішення 5. Охарактеризувати проблеми співвідношення впливу внутрішніх і зовнішніх чинників на формування зовнішньої політики. Пояснити сутність теорії взаємопроникнення Дж. Розенау.	2
	Разом по 1 розділу	14
	Механізми прийняття державно-управлінських рішень у зовнішній політиці України	
8	1. Назвіть основні функції Президента України в сфері зовнішньої політики 2. З'ясуйте роль МЗС у формуванні зовнішньо-стратегічної дипломатії	2

	3. Підготуйте реферат на тему : Значення роботи закордонних органів держави для її зовнішньополітичної діяльності. Завдання 4. Складіть порівняльно-аналітичну таблицю «Повноваження гілок влади у формуванні зовнішньої політики України» <table border="1"> <tr> <td>Верховна Рада України</td><td>Кабінет Міністрів України</td><td>Президент України</td></tr> <tr> <td></td><td></td><td></td></tr> </table>	Верховна Рада України	Кабінет Міністрів України	Президент України				
Верховна Рада України	Кабінет Міністрів України	Президент України						
9	1. Підготуйте есе на тему : Структура державного механізму як визначальний чинник механізму прийняття зовнішньополітичних рішень. 2. Виділити невійськові фактори сили в арсеналі держави. 3. Доведіть, що переконування у міжнародних відносинах є силовим засобом	2						
10	1. Суть генерування альтернатив у «широкому» та «вузькому» інтервалах умов та можливостей держави щодо забезпечення національної безпеки 2. Які загрози воєнній безпеці України потребують першочергового реагування з боку вищого керівництва держави? 3. Основні завдання щодо вдосконалення стратегічного планування забезпечення національної безпеки України? 4. Розкрийте динаміку загроз і алгоритм дій органів влади в ієрархічній послідовності загроз: потенційний виклик - реальний виклик. 5. Розкрийте динаміку загроз і алгоритм дій органів влади в ієрархічній послідовності загроз: потенційна загроза - реальна загроза. 6. Розкрийте динаміку загроз і алгоритм дій органів влади при реальній небезпеці для реалізації життєво важливих національних інтересів	4						
11	1. Які особливості зниження невизначеності, що є наслідком відсутності достовірних даних? 2. Проаналізувати розвиток та еволюцію співпраці Україна-НАТО; 3. Детально ознайомитися з документною базою, що регламентує співпрацю України з НАТО, та визначити її найважливіші моменти. 4. Спрогнозувати, за яких умов можливе відновлення розширеного діалогу України з НАТО. 5. Запропонувати напрями подолання обмеженості можливостей України брати участь у формуванні європейської системи безпеки і оборони	2						
12	1. З'ясуйте роль акторів «поза суверенітетом» у реалізації зовнішньополітичного курсу держави на регіональному рівні 2. З'ясуйте та обґрунтуйте, які суб'єкти сьогодні залучаються для здійснення психологічного тиску на керівництво держави при прийнятті стратегічних рішень? 3. Розкрийте динаміку загроз і алгоритм дій органів регіональної влади при реальній небезпеці для реалізації життєво важливих національних інтересів	2						
13	1. Які функції Європейського Союзу надавалися згідно з Маастрихтським договором? 2. Визначити етапи поглиблення економічної інтеграції, що пройшов Європейський Союз? Доведіть, у чому виявляється економічний ефект від інтеграції країн ЄС? 3. У чому полягає проблема співвідношення національного суверенітету й наднаціонального управління в ЄС? 4. Написати есе на тему: «Роль акторів «поза суверенітетом» у реалізації зовнішньополітичного курсу держави	2						
14	1. Пояснити, які закони та інші засадничі документи, що регламентують діяльність органів влади у сфері зовнішньої політики, потребують оновлення та чому.	2						

	2. Запропонуйте зміни в інституційній частині реформи публічного управління у сфері зовнішньополітичних відносин. 3. Пояснити, якої структурної перебудови потребує Міністерство закордонних справ як ключова ланка в системі дипломатичної служби.	
	Разом по 2 розділу	16
	Курсова робота	30
	Усього годин	60

Самостійна робота призначена для студентів, які вивчають і пізнають основні теоретичні та практичні засади дисципліни «Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень». Виконана самостійна робота дозволить підготувати фахівців у сфері прийняття зовнішньополітичних рішень. Отримані знання дозволять аналізувати та прогнозувати зовнішньополітичні процеси, аргументувати та науково обґрунтовувати необхідність застосування певних стратегій при прийнятті зовнішньополітичних рішень. Набуття практичних навичок дозволить виявляти та вирішувати проблеми в управлінні закордонними справами, застосовувати наукові підходи в сфері професійної діяльності.

Самостійна робота студента полягає в підготовці навчально-дослідних завдань (доповідей, завдань для самостійної роботи) за запропонованою/обраною тематикою для розкриття основних теоретичних положень теми та застосування набутих практичних навичок. У роботі студент має розкрити основні категорії понятійного апарату, застосовуючи енциклопедії та словники, провести порівняльний аналіз із іншими практиками, застосувати різні підходи та зробити відповідні висновки щодо застосування вивченого на практиці. Обов'язково студент має вказати на джерела літератури, якими користувався, по тексту зробити посилання та оформити у відповідності вимог.

Виконана самостійна робота студента буде обговорюватись в аудиторії та оцінена. Якщо підготовлена робота відповідатиме вимогам, її можна рекомендувати до участі у наукових / науково-практичних конференціях, семінарах. Самостійна робота має такі ознаки:

- обґрунтована політична та наукова актуальність;
- структурованість, розкриті теоретична й практична складові;
- певні елементи новизни та наукова, навчальна й практичну спрямованість і значимість за досліджуванним напрямком;
- аргументовані висновки;
- демонструвати достатню компетентність студента в розкритті питань, що досліджуються. Обов'язковою умовою є презентація.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

Доповідь
з дисципліни
«Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень»

Міжнародна криза та її характерні ознаки

Завдання виконав (ла):
Студент (ка) групи
ПІБ

Перевірено:
д.держ.упр., професор,
професор кафедри
туристичного бізнесу
та країнознавства
Сичова В.В.

Харків 2020

Міністерство освіти и науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

Курсова робота

з дисципліни «Державне управління та прийняття зовнішньополітичних
рішень»

(тема)

Студента(-ки) 1 курсу групи УКЄ-51
спеціальності «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»

(ПІБ)

Керівник: проф. Сичова В.В.

(посада, ПІБ)

Кількість балів _____

Члени комісії

(підпис)

(ПІБ)

(підпис)

(ПІБ)

(підпис)

(ПІБ)

Харків – 2020

Курсова робота

Курсова робота з дисципліни «Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень» має містити:

- Титульну сторінку (1 стор.)
- Зміст (1 стор.)
- Вступ (до 5 стор.)
- Основну частину: 2 розділи по 7-9 стор. (15-18 стор.)
- Висновки (3 стор.)
- Список використаних джерел (20) (друковані книги та інтернет-ресурси), правильний бібліографічний опис книг і інтернет-ресурсів.

Загальний обсяг курсової роботи – 25–30 сторінок

Текст курсової роботи набирається на комп'ютері на стандартних аркушах формату А4 (210*297 мм). Поля: з лівого боку – 30 мм, з правого – 15 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм. Абзацний відступ повинен бути скрізь однаковий – 1,25 см. Друкування тексту проводиться на одній стороні аркушу. Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 пт, інтервал 1,5. Сторінки роботи нумеруються наскрізно (номер сторінки, крім титульного аркушу, у правому верхньому куті аркуша).

7. Методи контролю

Оцінка захисту курсової складається з наступного:

текст – 10-20 балів,

публічний захист – 5-10 балів.

- Відповідність виконаної роботи назві, меті та завданням.
- Актуальність обраної теми (політична, наукова).
- Аргументація всіх основних положень.
- Логічність структури тексту
- Самостійність висновків.
- Правильне письмове оформлення курсової роботи, списку літератури.
- Прогнозування шляхів вирішення поставлених проблем в цілому і вибудовування перспектив подальшої роботи над темою.
- Культура виступу (логічність побудови виступу; вільне володіння матеріалом; мовленнєва культура, комунікативна компетентність, володіння аудиторією).

Підсумкова оцінка.

Оцінка «**25-30 балів**» виставляється, якщо студент демонструє блискуче володіння проблемою дослідження, логічно, послідовно й аргументовано відстоює її зміст, докладно, вичерпно відповідає на всі додаткові запитання, оформлення роботи відповідає всім вимогам.

Оцінка «**15-24**» виставляється, коли студент демонструє високий рівень володіння проблемою дослідження, логічно, послідовно і аргументовано відстоює її концептуальний зміст, але при відповідях на додаткові питання відчуває труднощі. Та ж оцінка може бути виставлена і коли комісія відзначає незначні прогалини у професійній підготовці студента або виявляє в тексті роботи невеликі порушення.

Оцінка «**6-14**» виставляється в тих випадках, коли студент демонструє достатньо (або відносно) добре володіння проблемою дослідження, логічно,

послідовно й аргументовано відстоює її концептуальний зміст, але при відповідях допускає помилкові твердження, або у тексті виявляються порушення при оформленні наукового апарату роботи, стилістичні та інші погіршеності.

Оцінка до «5 балів» виставляється у випадках, коли виявляється несамотійність виконання роботи, некомпетентність у досліджуваній проблемі, невмінні обґрунтовувати висновки, аргументовано відповідати на питання при захисті курсової роботи, неохайному, із порушеннями її оформленні. Робота не зараховується, повертається на доопрацювання.

Порядок захисту курсової роботи

Курсова робота, виконана у відповідності зі встановленими вимогами, представляється на кафедру, за якою вона виконана, студентами денного відділення і на заочне відділення студентами цього відділення.

У встановлений кафедрою термін студент має захистити курсову роботу. Здійснюється публічний захист курсової роботи у комісії, визначеній кафедрою. Публічний захист курсової роботи передбачає доповідь студента тривалістю до 10 хв.

У тексті своєї доповіді (виступу) при захисті роботи студент повинен відобразити наступні моменти: обґрунтування вибору теми роботи; мета роботи; структура роботи, основні результати, отримані в ході роботи, висновки, перспективи дослідження.

У процесі захисту студент може використовувати презентацію (заздалегідь заготовлені схеми, графіки, діаграми). При захисті роботи студенту необхідно мати при собі: перевірену курсову роботу (з усунутими зауваженнями); текст свого виступу при захисті курсової роботи; залікову книжку. Після виступу студенту можуть бути задані додаткові запитання, пов'язані зі змістом курсової роботи, відповіді на які впливають на остаточну оцінку.

Без оцінки (балів) за курсову роботу студент не допускається до іспиту з дисципліни.

Рекомендований перелік тем курсових робіт

1. Національні інтереси України в умовах євроінтеграції.
2. Національні цінності України / іншої держави та їх взаємозв'язок із національними інтересами та цілями.
3. Система національної безпеки України / іншої держави.
4. Ієрархія та класифікація небезпек національним інтересам України / іншої держави .
5. Організаційно-правовий механізм державного управління у сфері зовнішньої політики України /іншої держави.
6. Механізми імплементації зовнішньополітичних рішень у державному управлінні України.
7. Державна політика з питань національної безпеки та оборони у країнах-членах Європейського Союзу.
8. Державна політика національної безпеки України / іншої держави.
9. Стратегічне управління у сфері національної безпеки.

10. Державне управління забезпеченням національної безпеки України / іншої держави у зовнішньополітичній сфері
11. Інформаційний механізм прийняття управлінських рішень із питань забезпечення національної безпеки
12. Пріоритети державного управління забезпеченням національної безпеки України / іншої держави у зовнішньополітичній сфері в умовах військової агресії.
13. Оборонна достатність України / іншої держави: концептуальні засади, комплексна оцінка.
14. Демократичний цивільний контроль за сектором безпеки.
15. Комплексна оцінка загроз національній безпеці у діяльності органів державного управління.
16. Особливості стратегічного партнерства у зовнішньополітичній практиці України / іншої держави.
17. Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у міжрегіональному співробітництві в умовах глобалізації
18. Вплив міжнародних неурядових організацій на прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні / іншій державі.
19. Вплив міжнародних експертно-аналітичних структур на прийняття зовнішньополітичних рішень.
20. Напрями реформування системи прийняття зовнішньополітичних рішень України.
21. Напрями реформування системи дипломатичної служби України / іншої держави.

Схема нарахування балів

Розподіл балів для студентів денної форми навчання:

Вид роботи	Мінімальна оцінка	Максимальна оцінка
відповіді на парах за питаннями семінарів 1 розділу, тести	7	15
відповіді на парах за питаннями семінарів 2 розділу, тести	8	15
Курсова робота	15	30
Разом протягом семестру	30	60
Іспит	20	40
Разом	50	100

Студенти, які набрали протягом семестрового навчання максимально 60 балів, але не менше як 30 балів, виконують письмову підсумкову екзаменаційну роботу.

Засвоєння тем контролюється на семінарських заняттях, шляхом усних відповідей та доповідей і написання тестових завдань та курсової роботи.

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

- усні відповіді та реферати/доповіді на семінарських заняттях;

- тестові завдання;
- написання та захист курсової роботи;
- виконання індивідуальної семестрової роботи (письмова форма іспиту).

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни здійснюється по її завершенню на іспиті. Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння всіх тем дисципліни.

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ
(іспит)**

з дисципліни

«Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень»

рівень вищої освіти Другий (магістерський)
галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
(шифр і назва)
спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
(шифр і назва)
освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії:
європеїстика», «Міжнародні відносини та регіональні
студії: сходознавство»
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни обов'язкова
(обов'язкова/ за вибором)
факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Розроблено: СИЧОВА ВІКТОРІЯ ВІКТОРІВНА,
доктор наук з державного управління, професор,

2019/ 2020 навчальний рік

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Факультет **Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу**
Напрямок **Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії**
Семестр **1**
Форма навчання **денна, заочна**
Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): **магістр**
Навчальна дисципліна: **Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень**

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Державний суверенітет, незалежність, державні інтереси, національні інтереси: сутність, відмінності між поняттями (10 балів).

2. Організаційно-правовий механізм державного управління у сфері зовнішньої політики України (10 балів).

3. ***Ситуаційне завдання (оцінюється в 20 балів):*** 25.03.2019 р. Президент США Д. Трамп підписав документ про визнання суверенітету Ізраїлю над Голанськими висотами. Держсекретар США Майк Помпео заявив, що зазначене рішення адміністрації Д.Трампа допоможе розв'язати ізраїльсько-палестинський конфлікт шляхом усунення невизначеності.

З 1944 до 1967 року Голанські висоти входили до складу Сирії, Ізраїль взяв під контроль дві третини цих територій під час Шестиденної війни 1967 року, відображаючи агресію Сирії. Ізраїльський парламент у 1981 році ухвалив закон «Про Голанські висоти», який в односторонньому порядку проголосив суверенітет країни над цією територією. Однак Дамаск продовжує вважати ці території своїми. Окупацію Голанських висот не визнає ООН, яка щорічно виносить резолюції із засудженням дій Ізраїлю. Україна підтримує резолюції ООН.

Прокоментуйте ситуацію. Визначте альтернативи її вирішення та запропонуйте власну альтернативу.

**Затверджено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
протокол № _____ від “__” _____ 2019 р.**

Завідувач кафедри _____ (Парфіненко А.Ю.)

Екзаменатор _____ (Сичова В.В.)

Іспит проходить в аудиторії у письмовій формі.

Білет складається з трьох питань: двох теоретичних (по 10 балів), однієї практичної задачі (20 балів).

Мінімальна кількість балів, необхідна для одержання іспиту – 50 балів.

Критерії оцінювання екзаменаційних завдань

Повна відповідь на 2 теоретичних питання оцінюється по 10 балів

Вимоги:

- 1) розгорнутий, вичерпний виклад змісту даної у питанні проблеми;
- 2) виявлення творчих здібностей у розумінні, викладенні й використанні навчально-програмного матеріалу;
- 3) здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки й узагальнення; знання історії створення таких теорій та еволюції поглядів основних представників;
- 4) демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання;
- 5) засвоєння основної та додаткової літератури.

Оцінюється здатність використовувати теоретичні знання у реалізації практичних завдань; навички управлінської діяльності на місцевому рівні

У разі, коли сума балів (семестрових і підсумкового контролю) менше, ніж 50 балів, студенти отримують незадовільну оцінку за результатами іспиту.

Оцінювання знань студентів при підсумковому контролі здійснюється відповідно до наведеної шкали:

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за чотирьохрівневою шкалою оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	Незадовільно

Питання до іспиту

Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень

1. Предмет, завдання навчальної дисципліни «Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень».
2. Державне управління як системне суспільне явище: функції та відмінності від управління комерційними структурами. Державне управління у сфері зовнішньополітичної діяльності
3. Сутність, об'єкт, предмет, мета, завдання державного управління закордонними справами.
4. Суб'єкти державного управління у сфері зовнішньої політики, їх особливості.
5. Європейський досвід державного управління міжнародними зв'язками регіонів.
6. Державний суверенітет, незалежність, державні інтереси, національні інтереси: сутність, відмінності між поняттями.
7. Національні інтереси: класифікація, структура, побудова ієрархії.
8. Національна безпека: основні поняття та категорії, види, складові, стратегії
9. Поняття “небезпека”, “загроза”, “виклик” та “ризик” національній безпеці.
10. Аналіз зовнішньої політики (Foreign Policy Analysis, FPA). Специфіка сфери прийняття зовнішньополітичних рішень
11. Прикладний рівень політичного аналізу. Порівняльні дослідження зовнішньої політики (comparative foreign policy).
12. *Контент-аналіз у дослідженнях міжнародних ситуацій і процесів*
13. *Івент-аналіз у дослідженнях міжнародних ситуацій і процесів.*
14. Когнітивне картирування у дослідженнях понять і категорій, якими оперують дециденти
15. Метод індикаторів та статистичні методи у дослідженні міжнародних ситуацій і процесів.
16. Інформаційно-аналітичне забезпечення державного управління: сутність, мета, завдання, основні види документів.
17. Структурний механізм державного управління у сфері зовнішньої політики. Суб'єкти та об'єкти стратегічного аналізу, їх функції.
18. Паспорт загрози національній безпеці: призначення, структура.
19. Основні напрями в області політичного аналізу міжнародних відносин.
20. Механізм формування зовнішньої політики та прийняття зовнішньополітичних рішень
21. Стадії та етапи прийняття зовнішньополітичних рішень
22. Міжнародна криза та її характерні ознаки. Прийняття зовнішньополітичних рішень в умовах кризи.
23. Моделі та рівні прийняття зовнішньополітичних рішень.
24. Організаційно-правовий механізм державного управління у сфері зовнішньої політики України.

25. Основні фактори формування зовнішньополітичної стратегії України. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» про національні інтереси нашої держави.

26. Компетенції та форми участі Верховної Ради України в зовнішньополітичній діяльності держави.

27. Роль глави держави у міжнародних відносинах. Повноваження Президента України у сфері зовнішньої політики.

28. Повноваження Кабінету Міністрів України у здійсненні зовнішньополітичної діяльності держави. Форми дипломатичної діяльності уряду.

29. Проблеми координації та взаємодії гілок влади у процесі реалізації зовнішньополітичного курсу України.

30. Міністерство закордонних справ у системі державного механізму реалізації зовнішньої політики: завдання, функції, структура. Правовий статус і конституційні повноваження міністра закордонних справ.

31. Організація діяльності дипломатичної служби. Цілі та завдання дипломатії України на сучасному етапі зовнішньополітичної діяльності.

32. Закордонні органи держави для зовнішньополітичної діяльності: постійні та тимчасові, посольства, місії, постійне представництво при міжнародних організаціях, консульства.

33. Механізми імплементації зовнішньополітичних рішень в державному управлінні.

34. Імплементація Угоди про Асоціацію України та Європейського Союзу.

35. Національна безпека України: сутність, складові. Національна безпека України та загрози їй у зовнішньополітичній сфері.

36. Система національної безпеки. Система органів державного управління забезпеченням нацбезпеки України. Закон України «Про національну безпеку України» (2018 р.).

37. Організаційний механізм державного управління забезпеченням національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері.

38. Національна безпека. Кібербезпека України. Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України».

39. Загрози національним інтересам у воєнній сфері. Можливості та пріоритети державної політики України щодо забезпечення воєнної безпеки.

40. Роль зовнішньополітичного прогнозування у системі національної безпеки.

41. Моделі стратегічного партнерства. Особливості стратегічного партнерства у зовнішньополітичній практиці України.

42. Стратегічне партнерство у двосторонній дипломатії України. Основні міжнародні (особливі, важливі, пріоритетні) партнери України.

43. Стратегічне партнерство у відносинах України з міжнародними організаціями.

44. Поняття «регіон». Підходи до визначення поняття «регіон». Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у Харківській області.

45. Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у міжрегіональному співробітництві в умовах глобалізації.

46. Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у міжрегіональному співробітництві в Харківській області, м. Харкові.
47. Європейський Союз (ЄС), НАТО, Співдружність незалежних держав: регіон впливу, мета створення, завдання, склад учасників.
48. Міста, мега-міста, «глобальні міста» як міжнародні актори.
49. Глобалізація. Трансконтинентальні або міжрегіональні мережі активності як основна риса глобалізації
50. Сучасні тенденції та перспективи розвитку міжрегіонального співробітництва.
51. «Глобальне громадянське суспільство» як актор сучасних міжнародних відносин.
52. Функції міжурядових, міждержавних суб'єктів міжнародних відносин – ООН, Рада Європи, Європейський Союз, ОБСЄ. Україна у системі міждержавних суб'єктів міжнародних відносин.
53. Вплив дослідницьких наукових центрів («фабрики думки» або «мозкові центри») на прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні.
54. Громадська експертиза зовнішньополітичних рішень. Громадський контроль за обґрунтованістю та прийняттям зовнішньополітичних рішень
55. Напрями реформування системи прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні.
56. Напрями реформування системи дипломатичної служби України: перехід від лінійної системи управління дипломатичною службою до функціональної.
57. Координація державної політики в сфері європейської співпраці між Європейським Союзом та Україною.
58. Координація державної політики в сфері євроатлантичної інтеграції. Проблеми та перспективи членства України в НАТО.
59. Інформаційна діяльність в міжнародному просторі та міжвідомчі стратегічні комунікації.
60. Запровадження стратегічного планування забезпечення національної безпеки.

Рекомендована література

Основна література

1. Абизов В.Є., Кремень В.Г. Політичне рішення: механізми прийняття. Київ, 1995. URL: <http://old.niss.gov.ua/book/Abizob/index.htm>
2. Акт проголошення незалежності України. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. №38. Ст. 502.
3. Бакуменко В. Д. Державно-управлінські рішення: навч. посіб. Київ: ВПЦ АМУ, 2012. 344 с.
4. Бакуменко В.Д., Руденко О.М., Туча В.В. Механізми імплементації політичних рішень в державному управлінні: монографія. Київ: АМУ, 2015. 184 с.
5. Бакуменко В.Д. Формування державноуправлінських рішень: проблеми теорії методології, практики: моногр. Київ: Вид-во УАДУ, 2000. 328 с.
6. Борисова О.В. Зовнішня політика України: історія та сучасність : курс лекцій. Київ: Кондор, 2017. 341 с.

7. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року. URL: <http://www.rada.gov.ua>
8. Демин Ю. Г. Статус дипломатических представительств и их персонала. Москва: Международные отношения, 1995.
9. Жовква І.І. Процес прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні: навч.-метод. посіб. Київ: Дипломатична академія України при МЗС України, 2013. 104 с.
10. Зленко А. Зовнішньополітична стратегія і дипломатія України : підруч. / за ред. В.А. Манжоли. Київ: Видав.-поліграф. центр "Київський університет", 2008. 379 с.
11. Катренко А.В., Пасічник В.В. Теорія прийняття рішень. Київ, 2009. 440 с.
12. Колпаков В.М. Теория и практика принятия управленческих решений: учеб. пособ. для студ. вузов / Межрегиональная академия управления персоналом: 2. изд., перераб. и доп. Київ: МАУП, 2004. 504 с
13. Конституція України: Із змінами, внесеними згідно із Законами ... № 742-VII від 21.02.2014 № 1401-VIII від 02.06.2016. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
14. Міжнародні організації: навч. посіб. / за ред. Козака Ю.Г., Ковалевського В.В., Логвінової Н.С. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 223 с.
15. Положення про Міністерство закордонних справ України: Затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 р. № 281 . URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-%D0%BF>
16. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17_2.
17. Про Кабінет Міністрів України : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2014 № 13 ст. 222.
18. Про міжнародні договори України : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2004 № 50. ст. 540.
19. Про національну безпеку України: Закон України. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T182469.html
20. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017р. № 2163-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 45. Ст. 403.
21. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 35. ст. 237.
22. Про Службу зовнішньої розвідки України: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 8. Ст. 94.
23. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): підруч. Київ: НАДУ, 2012. 544 с. URL: ktpu.kpi.ua/wp-content/.../Derzhavne-upravlinnya-u-sferi-natsionalnoyi-bezpeki.pdf
24. Стецюк Н. М. Аналіз та прогнозування зовнішньої політики. Навч.-метод. посіб. для підготовки фахівців напряму 0302 “Міжнародні відносини”, зі спеціальності “Міжнародні відносини” освітньо-кваліфікаційного рівня 7.030201 “Спеціаліст” (денна форма навчання). Івано-Франківськ, 2013. 53 с

25. Стратегія національної безпеки України: затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/287/2015#n14>
26. Угода про партнерство і співробітництво між Європейським Союзом та Україною від 16.06.1994 р. Представництво Європейської Комісії в Україні, 1994.
27. Україна на міжнародній арені. Зб. док. і матеріалів 1996 – 2000 рр.: у 2-х кн. Кн. 2. К., 2003.
28. Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л.В. Губерський (голова) та ін. Київ: Знання України, 2004. Т. 1.
29. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України : підруч. Київ: LAT і К, 2015. 478 с.

Допоміжні джерела

30. Борисова О.В. Зовнішня політика України : навч. посіб. Луганськ: Видавництво ДЗ "Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка", 2010. 319 с.
31. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. Львів. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000.
32. Герасимчук В.Г. Стратегічне партнерство: принципи, інструментарій, ефективність. URL: economy.kpi.ua/files/files/10_kpi_2014.doc
33. Дікарев О.І., Гаврилко П.П. Транскордонне співробітництво: аспекти міжнародних відносин, права, економіки. Ужгород, 1999. 184 с.
34. Європейський проект та Україна: монографія / А. В. Єрмолаєв, Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська, О. О. Резнікова [та ін.]. Київ: НІСД, 2012. 192 с.
35. Жовква І.І. Інструмент стратегічного партнерства в зовнішній політиці України. *Зовнішня політика і дипломатія: історичний та сучасний виміри*. 2007. Вип. 13. URL: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?...2..
36. Жовква І.І. Моделі стратегічного партнерства. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. № 41, част. II. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин, 2003. С. 32–38.
37. Жовква І.І. Стадії процесу прийняття зовнішньополітичних рішень. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія : Управління. 2013. Вип. 3. С. 113–120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_upravl_2013_3_17
38. Жовква І.І. Стратегічне партнерство України. Теорія і практика. Київ: Євроатлантикінформ, 2006. 156 с. (Формування і реалізація державної політики управління процесами європейської та євроатлантичної інтеграції України).
39. Зленко А. М. Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін. Харків: ФОЛІО, 2003.
40. Зажигаєв Б.В. Україна на перехресті глобальної політики. Ч. 2: «Задвірки» цивілізації в центрі Європи або «самогубне державне управління». *Проблеми міжнародних відносин*: Зб. наук. пр. Київ: КиМУ, 2011. Вип. 2. С. 6–39.
41. Зовнішня політика України – 2012: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети / За ред. Г. М. Перепелиці. Київ: ВД «Стилос», 2013. 304 с.
42. Капітоненко М. Г. Міжнародні конфлікти. Київ: Либідь, 2009.

43. Киссинджер Г. Дипломатия. Москва: Ладомир, 1999.
44. Колобов О. А., Корнилов А.А., Макарычев А.С., Сергунин А.А. Процесс принятия внешнеполитических решений: исторический опыт США, государства Израиль и стран Западной Европы. Нижний Новгород, 1992.
45. Концепція реформування дипломатичної служби України / Василь Філіпчук. *Зовнішньополітичні акценти*. Спеціальний випуск, Міжнародний центр перспективних досліджень. 14 липня 2015 р. URL: http://www.icps.com.ua/assets/uploads/files/FPI_spesial_test_20150714_ukr_edit_1193.pdf
46. Литвиненко О. В. Спеціальні інформаційні операції та пропагандистські кампанії. URL: <http://www.niss.gov.ua/book/Litv/index.htm> 20.
47. Мацях М. Наукові дослідження у сфері прийняття рішень у сфері зовнішньої політики. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/intrel/article/view/2353/2409>
48. Міжнародні організації : навч. посіб. / За ред. В. М. Матвієнко. Київ: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2005.
49. Міжурядові регіональні організації. Київ: Київ.ун-т, 2001.
50. Панченко Ж.О. Теорія прийняття політичних рішень у міжнародних відносинах: основні методологічні підходи та концептуальні моделі. URL: <http://vmv.kyumu.edu.ua/v/p07/panchenko.pdf>
51. Партнерство Україна-НАТО / укл. І. Жовква. Київ, 2002.
52. Пашков М. Реалии и перспективы стратегического партнерства. URL: http://razumkov.org.ua/ukr/article.php?news_id=104
53. Пісьмаченко Л. М. Державне управління зовнішньоторгівельною діяльністю в Україні: регулювання та контроль : монографія. Донецьк: Тов. "Юго-Восток, Лтд", 2008. 366 с.
54. Полтораков О. Ю. Глобальне громадянське суспільство в системі міжнародних відносин . *Дослідження світової політики*: Зб. наук. пр. Київ: Ін-т світової економіки і міжнародних відносин НАН України. 2008. Вип. 44. С. 149–156
55. Про дипломатичні ранги України: Закон України. *Оф. вісн. України*. 2002. № 52. Ст. 2349.
56. Про дипломатичну службу: Закон України. *Оф. вісн. України*. 2001. № 42. Ст. 1881.
57. Ракутина, Н.М. Стратегическое партнерство в региональном малом бизнесе. URL: <http://www.egpu.ru/lib/elib/Data/Content/128867578325689541/Default.aspx>
58. Саати Т. Принятие решений. Метод анализа иерархий. Москва: Радио и связь, 1993. 278 с.
59. Сардарчук П. Д., Кулик О. П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи : навч. посіб.: Київ: Україна, 2001
60. Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л.В. Губерський (голова) та ін. Київ: Знання України, 2004. Т. 1.
61. Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л.В.Губерський (голова) та ін. Київ: Знання України, 2004. Т.2.
62. Українська політична нація: генеза, стан, перспективи. Київ, 2005

63. Циганкова Т.М., Гордєєва Т.Ф. Міжнародні організації : навч. посіб.: 2-е вид., перероб. і доп. Київ, 2001.
64. Циватий В. Зовнішня політика та дипломатія: майстерність і процес прийняття рішень. *Зовнішні справи*. 2013. № 8. С. 42–43.
65. Седляр Ю.О. Еволюція аналізу зовнішньої політики як наукового напрямку. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2010. Вип. 93 (Ч. II). С. 43–50. URL: <https://studfiles.net/preview/6343761/>
66. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): підруч. Київ: НАДУ, 2012. 544 с.
67. Сіцинський Н.А. Стратегічні пріоритети державного управління забезпечення національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері в умовах військової агресії. *Інвестиції: практика та досвід*. № 19/2015. С. 93-96.
68. Тараненко Г.Г. Сучасні виклики зовнішньої політики України в контексті розвитку системи міжнародної безпеки. *Проблеми міжнародних відносин*. 2018. Вип.14. URL: <http://vmv.kyumu.edu.ua/>
69. Федуняк С. Кінець ілюзорній позаблоковості: зовнішньополітична орієнтація України у контексті Російської агресії. URL: www.bukvisnyk.cv.ua
70. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика і безпека України: Людина – Суспільство – Держава – Міжнародні структури / Національний інститут проблем міжнародної безпеки при Раді національної безпеки і оборони України. Київ: НІПМБ, 2004 . 351 с.
71. Чернявська Л. Н. Роль міжнародних неурядових організацій у перебудові політичної системи світу в умовах глобалізації. *Актуальні проблеми міжнародних відносин* Зб. наук. пр. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин, 2005. Вип. 53 (Ч. 1). С. 95– 104

10. Інтернет-ресурси

72. Актуальні проблеми міжнародних відносин: зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин ; редкол.: Копійка В.В., Дорошко М.С., Хмара М.П. [та ін.]. Київ. URL: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/fonds/univmag/poshuk.php3?them_key=%C0%E A%F2%F3%E0%EB%FC%ED%B3+%EF%F0%EE%E1%EB%E5%EC%E8+%EC %B3%E6%ED%E0%F0%EE%E4%ED%E8%F5+%E2%B3%E4%ED%EE%F1%E 8%ED
73. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/ua>
74. Міністерство інформаційної політики України: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-informatsiynoi-politiki-ukraini>
75. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського : Сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/554>
76. Проблеми міжнародних відносин: зб. наук. пр. URL: <http://vmv.kyumu.edu.ua/>
77. Урядовий портал: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>